

# KREDİ KARTLARI VE TÜKETİCİ KREDİLERİ UYGULAMASINDAN KAYNAKLANAN VERGİSEL SORUNLAR

Sedat YETİM\*

**T**ürkiye'de halihazırda Bankalar arası Kart Merkezi rakamlarına göre yaklaşık olarak 30 milyon civarında plastik kart ve 5 milyon civarında ise kredi kartı dolaşımında bulunmaktadır. Kartlar günlük işlemlerde giderek yaygın bir şekilde kullanılmakta, dünya pazar payımız ise kart sayısı itibariyle olağanüstü bir artış sergilemektedir. Ülkemizde esas itibariyle kart sistemi olarak üçlü sistem kullanılmaktadır. Bu sistemde bankalar, geleneksel fonksiyonlarını koruyarak bireysel sektörün tüm bankacılık işlemlerine olan doğrudan ve dolaylı avantajlarından yararlanmaktadırlar.

Kredi kartı, hamiline iki olanak sağlamaktadır.

1. Nakit kullanımı,
2. Mal ve hizmet alımında kartla ödeme yapılabilmesi.

Kredi kartıyla hamile sağlanan her iki imkan bankacılık uygulamasında nakit kredi olarak mütalaa edilmektedir. Nitekim 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na istinaden yayımlanan 11 no.lu Tebliğ gereği kart hamiline tanınan limit gayri nakdi kredi olarak muhasebeleştirilmekte ve kabul edilmekte, kullanım durumunda ise düşülen tutar nakdi kredi olarak değerlendirilmektedir.

Kredi kartı ile ilgili olarak harcama yapılması ve nakit kullanım ile her ikisinin son ödeme gününden sonrasına ödenmesinin, ifasının ertelenmesi durumunda işlemlerin niteliği konusunda farklı yorumlar yapılmaktadır. İşlemlere aşağıdaki nitelemelere bağlı değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.

- Kredi kartı hamiline tahsis edilen limite tekabül eden tutarın gayrinakdi kredi olarak banka kayıtlarına alınması gerekmektedir.

Harcama durumunda, tahsis edilen ve gayrinakdi kredi olarak kayıtlarda yer alan tutardan harcama bedelinin düşülerek bu kısmın nakit krediler hesabına alınması söz konusudur. Nakit çekme durumunda da, azaltılan gayrinakdi yükümlülüğe eşit bir tutarın nakit kredilere ilavesi zorunludur.

(\*) Bankalar Yeminli Murakıby ve Bilkent Öğretim görevlisi

Yukarıda bahsedildiği üzere, Bankalar Kanunu'na ilişkin 11 no.lu Tebliğ'in 12. maddesinde, *kredi kartlarına tahsis edilen limitlerin gayrinakdi kredi olarak, kredi kartlarının kullanımından doğan ve buna ilişkin ödemenin bankalarca gerçekleştirilmesi sonucunda kredi kartı hamilinden talep edilen tutar tahsil edilene kadar nakdi kredi olarak değerlendirilecek ve bu halde tahsis edilen limit ile nakdi kredi haline dönüşen tutar arasındaki fark gayrinakdi kredi olarak izlenmeye devam edilecektir*, hükmü yer almaktadır.

Kanun'a istinaden çıkarılan Tebliğ'de yer alan hüküm, hamile limit tahsisinin gayrinakdi kredi, kart kullanımından kaynaklanan her türlü harcama ve nakit çekme şeklindeki tutarların ise nakdi kredi olduğunu açıkça ifade etmiştir.

Kredi kartı kullanımında doğal olarak bazı vergi ve benzeri yükümlülükler ortaya çıkmaktadır. Bunlar,

#### 1. Damga Vergisi

#### 2. Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

#### 3. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu

#### 4. Diğer Kesintiler

Banka ile kart hamili arasında yapılan sözleşme belli bir tutar ihtiva ediyor ise oran; etmiyor ise matbu olarak damga vergisine tabidir. Buna göre, kredi kartı ve ilaveten tüketici kredisi sözleşmeleri, üzerinde yazılı

tutar üzerinden %6 Damga Vergisi'ne tabidir.

Slip ve makbuz herhangi bir vergiye tabi değildir. Nakit çekilmesi ve/veya harcama yapılması durumunda ortaya çıkan sözleşme dışı herhangi bir belge; vergiyi doğuran olayı ortaya çıkarmaz (slip, banka makbuzu, sales draft - satış belgesi - gibi). Bunlara vergi getirmek de rasyonel olmayacaktır.

TL veya döviz olarak nakit kullanımı nakdi kredi olduğundan ortaya vergi ve fon yükümlüğü çıkacaktır.

Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Hakkında 88/12944 sayılı Karar'ın "Fon'un Kaynakları" başlıklı 3. maddesine göre,

"a) aa- Bankalarca kullanılan

- Tüketici kredilerinde (gerçek kişilere ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla mal ve hizmet alımları dolayısıyla açılmış olan krediler) ..... %10

- Diğer kredilerde..... %6

ab- Finansman şirketlerince kullanılan kredilerde..... %10

b) Bankalar ve finansman şirketlerinin yurt dışından sağladıkları kredilerde ..... %4

c) Bankalar ve finansman şirketleri dışında Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışından sağladıkları kredilerde ..... %6"

oranlarında kesinti yapılmalıdır.

*Fon kesintilerinin matrahı Karar'ın 3/j maddesinde aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:*

*"Fon kesintileri, Türk lirası kre-*

*dilerde tahakkuk ettirilen faiz tutarı üzerinden, dövize endeksli ve diğer endeksli kredilerde, borç bakiyesine ilişkin kur farkı veya endeks farkı ile dönem faizinin cari kurdan Türk Lirası karşılığı veya fark faizin (spread) toplam tutarı üzerinden, tahakkuk ettirilen faizlere ek olarak; döviz kredilerinde ve vadeli ithalatta ise kredi tutarı üzerinden hesaplanır."*

Ayrıca Karar'ın 4/3 maddesi bankaların finansman şirketlerine kullandırdığı kredileri istisnalar arasına almıştır.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri dikkate alındığında, aşağıdaki değerlendirmeler yapılabilir;

- Mal ve hizmet satın almak için nakit yerine kartla ödeme yapmak hamilden herhangi bir faiz, komisyon, ücret vs. adı altında karşılık talep edilsin ya da edilmesin nakit kredi niteliği taşımaktadır. Kredi kartının işlevi burada aynı zamanda bir çek gibi ödeme aracı olmasından kaynaklanır. Dolayısıyla vergi ve fon gibi herhangi bir kesinti gerekmemektedir. Ayrıca, üye işyerinden bankanın aldığı komisyon %5 oranında Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabidir. Komisyon, üye işyeri ile banka arasındaki hizmet akti çerçevesinde istenen bir bedeldir.

- Nakit çekme durumunda bankalar ya çekilen tutarın belirli bir yüzdesi (bu yüzde genelde ekstre gönderme süresinin ortalama olarak bir ay olduğu göz önüne alınarak tüketici kredilerine aylık olarak uygulanan

faiz esas alınarak belirlenmektedir.) ya da sabit bir ücret olarak faiz almaktadır. Uygulamada bu karşılıklar komisyon ya da ücret olarak isimlendirilmektedir. Nakit çekme durumunda karşılık alınsın ya da alınmasın işlem kredi niteliği taşıyacaktır. Bu nedenle işlemle ilgili olarak alınan faiz üzerinden %10 Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu ve ayrıca yine banka lehine kalan tutar üzerinden %5 Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Kesintileri yapılmalıdır.

- Nakit çekme, yurtdışında gerçekleşirse faiz uygulanıp uygulanmadığına bakılmaksızın, bu kez kaynak Kullanımı Destekleme Fonu'nun (%10) matrahı döviz kredisi söz konusu olduğundan çekilen nakit tutarın tamamı olacaktır. Alınan faiz ise %5 Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabidir.

- Yurtiçinde yapılan TL. harcama, son ödeme gününe kadar ödenmez ve bu nedenle kredi faizi tahakkuk ettirilirse bu durumda tahakkuk ettirilen faizler K.K.D.F. ve B.S.M.V.'ne tabi tutulacaktır.

- Eğer, harcama yurtdışında yapılır ve son ödeme gününe kadar ödenmez ve bu nedenle kredi faizi tahakkuk ettirilirse harcama tutarı K.K.D.F.'na (%10) ve tahakkuk ettirilen faiz ise B.S.M.V.'ne (%5) tabi olur.

- Nakit çekme durumunda, TL. çekilen tutar son ödeme gününden sonraki bir tarihte ödenir ise, ilk çekişte alınan karşılık ve son ödeme günü ile ödeme günü arasındaki

dönem için tahakkuk ettirilen faizlerin toplamı K.K.D.F. ve B.S.M.V.'ne tabi olur.

Eğer nakit çekilen tutar YP. ise ve son ödeme gününden sonra ödenmiş ise, K.K.D.F.'nin matrahı çekilen tutar olur. B.S.M.V. olarak banka lehine kalan tutar üzerinden kesinti yapılır. Ayrıca, tahakkuk ettirilen faiz de K.K.D.F.'na tabi olur.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, yurtiçinde veya yurtdışında kredi niteliği taşıyan; harcamaya ve/veya nakit kullanım tutarı TL. ise banka lehine kalan tutarın tamamı üzerinden K.K.D.F. ve B.S.M.V., YP. ise asıl risk tutarı üzerinden K.K.D.F. ve banka lehine kalan tutarlar üzerinden B.S.M.V. kesintileri yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

K.K.D.F. hakkında Karar'ın 4/5 maddesine göre kanuni ve idari tabiye alınan kredilere tahakkuk ettirilen cezai ve temerrüt faizleri fon kapsamı dışındadır.

Bankalar ve finansman şirketlerince gerçek kişilere kullandırılan tüketici kredileri %10 K.K.D.F. kesintisine tabidir. Ayrıca lehe kalan tutar B.S.M.V.'nin matrahını oluşturmaktadır. TL. ve YP. ayırımı için yukarıda yapılan açıklama, tüketici kredileri için de geçerlidir.

Bankaların finansman şirketlerine kullandırdığı krediler, Fon'dan istisna edilmiştir.

#### **KAYNAKÇA**

YETİM, SEDAT, Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri, SPK, 1997, Kitap, Ankara